SVOBODA **СВОБОДА**
UKRAINIAN DAILY **УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК**

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCV. No. 190. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, OCTOBER 5, 1988 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 5-го ЖОВТНЯ 1988 Ч. 190. РІК XCV.

ВІДБУЛАСЯ ЧЕРГОВА НАРАДА ПРЕДСТАВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНИХ РУХІВ

Нью Йорк (ПЧ УГС). — У днях 24-25 вересня 1988 року в Ризі відбулася чергова нарада представників національно-демократичних рухів народів СССР. У нараді брали участь: від Латвії — Інтс Цалітіс від Неформального народного фронту, Ю. Зіемеліс від Ризької групи „Гельсінкі-86", Вальдіс Тітаус та Е. Пеше від Руху національної незалежности Латвії, Г. Озоліньш від Клюбу захисту середовища і Л. Дороніна як кореспондент журналу „Аусекліс"; від Литви — Нійоле Садуайте від Литовської Католицької Церкви, А. Тучкус, А. Терклякас і В. Богушіс від Ліги свободи Литви; від України — С. Хмара, В. Чорновіл і О. Шевченко від Української Гельсінської Спілки; від Естонії — Л. Парек від Партії національної незалежности Естонії.

Представники румунського національного руху в Молдавії Г. Гімпу та учасники кримсько-татарського руху М. Селімов, С. Туварті, А. Джемпаров, С. Берберов у роботі наради брали участь як спостерігачі, оскільки не встигли взяти уповноваження від своїх рухів.

Представник Грузії Мераб Костава приїхати на нараду не міг через ситуацію в Грузії, але підтримував зв'язок із нарадою телефоном.

Ситуація у Вірменії не дала змоги приїхати на нараду представникам Вірменії.

У перший день наради виступили преставники Латвії, Литви, України, Молдавії. Другого дня наради, після виступу представників кримських татар і Естонії (скорочену стенограму всіх виступів буде надруковано в „Бюлетені" наради) було ухвалено такі документи: підсумкова заява наради; звернення до урядів країн-учасниць Гельсінкських угод та до Міжнародної гельсінкської федерації з питання політв'язнів в СССР; звернення до Віденської конференції для перевірки виконання Гельсінкських угод з питання атомної енергетики в СССР; резолюція про становище Церков і права віруючих.

Нарада визначила новий склад Координаційного комітету національно-демократичних рухів, до якого ввійшли: Нійоле Садунайте і Вутаутас Богушіс від Литви; Садик Берберов і Ніязі Селімов від кримсько-татарського руху; Олесь Шевченко і Григорій Приходько від Української Гельсінської Спілки; Меті Кійренд від Естонії, Інтс Целітіс і Юріс Зіємеліс від Латвії; Георгій Гімпу від Молдавії і ще не названий представник від Грузії. Предсавників Вірменії буде оголошено після узгодження.

Чергова нарада представників національно-демократичних рухів народів СССР відбудеться в січні 1989 року в Литві.

ВІДБУВСЯ ПЕРШИЙ З'ЇЗД НАРОДНОГО ФРОНТУ ЕСТОНІЇ

Таллін. — У міському палаці культури відбувся перший з'їзд Народного фронту Естонії — громадської організації, яка не перебуває під контролею Комуністичної партії і яка висунула цілий ряд вимог, спрямованих на досягнення незалежности Естонії від Москви. 3,000 делегатів з різних міст цієї невеликої прибалтійської республіки прийняли програму фронту і затвердили його організаційну структуру.

Своїх цілей Народний фронт Естонії розраховує добитися шляхом висунення своїх кандидатів на керівні посади, а також внесенням змін у конституцію республіки. Багато активістів Фронту відкрито заявляють, що не уявляють собі незалежности без формального відокремлення від Совєтського Союзу. Інші висловлюються менш радикально, підкреслюючи, однак, свою готовість боротися „за докорінні зміни, якщо такі будуть потрібні".

Народний фронт Естонії виник у квітні цього року як виразник протесту населення республіки проти будівництва (за вказівкою Москви), фабрик, що забруднюють довкілля.

Майбутнє незалежної Естонії уявляється більшості членів Народного фронту як автономна республіка, що формально входить до складу Совєтського Союзу. В ній, однак, буде законодавчо запроваджена багатопартійна політична система і економіка ринкового типу, при якій Естонія буде виплачувати Совєтському Союзові лише невеликий податок як плату за захист „від зовнішньої небезпеки".

У програмі висувається вимога, щоб Москва офіційно визнала, що Сталін насильно включив Естонію в 1940 році до складу совєтської держави, „не поцікавившись думкою більшости естонців".

Замість двох офіційних мов в Естонії, згідно з задумом авторів програми, залишиться лише одна — естонська. Будуть прийняті заходи щодо обмеження притоку в республіку росіян і представників інших національностей. В Естонії буде введена власна валюта. Республіці буде дозволено самостійно розпоряджатися природні ресурси, розформовувати колгоспи і передавати земельні наділи в індивідуальне користування, продавати колективам робітників або приватним підприємцям ліцензії на володіння промисловими підприємствами.

Перед тим, як прийняти програму, делегатам довелося вирішити три важливих справи. Поперше, вирішено утримуватися від заклику до „добровільної реміграції" росіян і представників інших некорінних національностей з Естонії. Подруге, делегати закликали до виявлення працівників каральних органів, які здійснювали репресії у сталінські часи (в рішенні особливо сказано, що карати цих людей будуть виключно суди). І, нарешті, висунуто вимогу про створення власних естонських збройних сил.

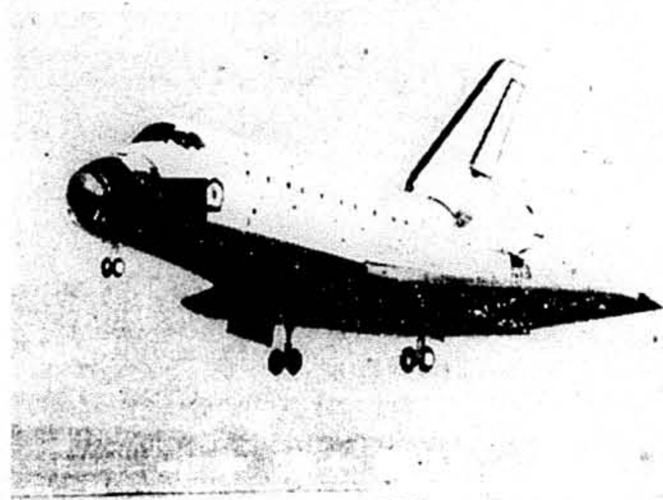
ПЕРЕСУНЕННЯ І ЗМІНИ В СССР ПРОДОВЖУЮТЬСЯ

Москва. — Перебравши сам головство у Президії Верховної Ради СССР і поробивши інші зміни й пересунення у Політбюро та Центральному Комітеті КПСС, генеральний секретар Міхаїл Горбачов продовжує прочищувати шлях до повної контролі його влади не тільки у Політбюро, Центральному Комітеті, Верховній Раді, Раді Міністрів СССР, але також у республіках. Чистка розпочалась з Російської ССР, найбільшої із 15-ти республік Совєтського Союзу, яка має за завдання не тільки зміцнити та сцентралізувати владу в руках генерального секретаря, але також сконсолідувати силу компартії, головної політичної сили, бо, як кажуть політичні спостерігачі й аналітики підсовєтської проблематики, без такої консолідації М. Горбачову ледве чи вдасться перевести запосвіджені ним політичні й економічні реформи та створити з комуно-московської імперії „нову спільноту", яка здобула б не тільки довіря на Заході, але також масову допомогу для відбудови економіки і піднесення життєвого рівня, що він (Горбачов) обіцяє своїм громадянам від самого початку приходу до влади.

У понеділок, 3-го жовтня, міністра внутрішніх справ СССР від 1986 року Александра В. Власова найменували головою Ради Міністрів Російської ССР на місце Віталія І. Воротнікова, який став повним членом Політбюра і залишився головою Верховної Ради Російської ССР. Пересунено також багато інших осіб на різних становищах.

Західні дипломати думають, що чистка — зміни й пересунення — відбудеться в багатьох інших республіках, в тому числі в Україні, але М. Горбачов спершу мусить дати собі раду на верхах, а потім візьметься до партійного і урядового апарату у республіках. Стоїть тільки відкритим питання Єгора К. Лігачова, який мабуть був головним опонентом політичних й економічних змін, пропонованих Горбачовим. Одні спостерігачі кажуть, що при значивши йому нагляд над сільським господарством в СССР, яке вічно штульгикає, він скоро скомпромітується, але з другої сторони він, як виглядає з ритуалу в комуністичний верхівці, далі числиться другим після генерального секретаря ЦК КПСС і голови Президії Верховної Ради СССР М. Горбачова. Йому не замінили місця у першому ряді членів Політбюра. Про відхід одного з кращих політичних дорадників, довголітнього амбасадора СССР у Вашингтоні, Анатолія Добриніна говорять, що він став жертвою непорозуміння між ним і міністром закордонних справ СССР Едуардом Шеварднадзе. Крім того, як відомо, Верховна Рада затвердила на пост „верховного кагебіста" Владіміра Крючкова, довголітнього спритного агента КГБ на високому рівні, який довший час перебував також з різною „місією" за кордоном. Він замінив на цьому пості Віктора Чебрікова.

КОРАБЕЛЬ „ДИСКАВЕРІ" СПОВНИВ УСПІШНО СВОЮ МІСІЮ

Корабель „Дисковері" приземлюється.

Летунська база Едвардс, Каліф. — У понеділок, 3-го жовтня ц.р., о год. 12:37 (східного часу) міжпростірний корабель „Дискавері" приземлився прецизно, без жадних перешкод на летунській базі Едвардс у Каліфорнії. Приземленню приглядалося майже пів мільйона зацікавлених осіб крім мільйонів на телевізії.

Корабель пролетів 2,7 мільйонів миль, сповнивши, на думку керівників НАСА і самих астронавтів, успішно свою місію, запустивши у стратосферу декілька потрібних комунікаційних й інших сателітів та привіз із собою численні фотоматеріяли.

Астронавти, вийшовши з корабля з великим американським прапором, усміхались, побачивши таку велику масу зацікавлених осіб і біля самого корабля віцепрезидента і кандидата на президента від Республіканської партії Джорджа Буша, який від імени президента Рональда Регена, від себе, членів Уряду, Конгресу і народу тепло привітав астронавтів і подякував їм за сповнення чергової важливої місії.

Віцепрезидентові подякував командир п'ятьох астронавтів Рик Гавк. Згідно з його оцінкою міжпростірний корабель „Дискаверi" функціонував бездоганно. Перед відлетом інженери і конструктори поробили майже 200 різних змін у порівнянні з попередніми кораблями.

Після короткої пресової конференції і медичної перевірки, астронавти переїхали звичайним літаком до Тексасу до центру НАСА.

Замість армії до Нагірного Карабаху ввели 15,000 міліціонерів

Москва. — Виступаючи на пресовій конференції минулого тижня, керівник організаційного відділення МВД Василій Ігнатов заявив, що недавно у самостійну область Нагірний Карабах були послані 15,000 міліціянтів, для підтримки місцевій владі і для вдержання порядку. При тій нагоді Ігнатов заявив, що в Нагірному Карабаху „заколотники" спалили понад 30 будинків, а в Степанакері „товпа" дослівно окупувала будинок обласної прокуратури, виломила двері, побила вікна поранила сторожа. Він не сказав коли це сталося і відмовився від всяких коментарів.

Правда, совєтське пресове агентство ТАСС повідомляло минулого тижня про „напад" на обласну прокуратуру в Степанакерті, після чого з Москви наказали проголосити вийнятковий стан і ввели військові частини КГБ. Від 9-ої години вечора і до 6-ої години рано

(Закінчення на стор. 4)

Українці Балтимору відзначать Тисячоліття в римо-католицькій катедрі

Балтимор (Б.С.). — Римо-католицька катедра Пресвятої Богоматері в Балтиморі буде місцем величного і радісного відзначення Тисячоліття Українського Християнства.

Єпископ-помічник філядельфійської архиепархії Владика Михайло Кучмяк з Вашингтону в асисті ряду українських священиків балтиморського деканату відправить там Архиєрейську Божественну Літургію в неділю, 16-го жовтня ц.р. Архиєпископ Балтимору Вілліям Д. Борлерс, римо-католицький примас ЗСА, буде присутній під час Служби Божої та виголосить проповідь. Співатиме хор церкви св. Михаїла в Балтиморі, скріплений голосами з околиць Вашингтону, під диригентурою д-ра Дмитра Кострубяка.

Святкування, ці організовано заходами балтиморського Комітету Тисячоліття Хрищення України на те, щоб поділитися з неукраїнськими співгромадянами тисячолітнім ювілеєм і одночасно звернути їхню увагу на труднощі і переслідування, що їх зазнають українські Церкви в Україні. Комітет запросив усі сусідні християнські громади до участи.

Архиєрейська Служба Божа почнеться в 4-ій год. по полудні в римо католицькій катедрі Пресвятої Богородиці при Чарлз вул. в Балтиморі. Для тих осіб, що не мають власного транспорту до катедри, до диспозиції будуть автобуси.

ЗУСТРІЧ УЧИТЕЛІВ

Нью Йорк. — Українська Спілка Професійних Учителів, Відділ Нью Йорк, запрошує всіх учителів на перші повакаційні сходини, які відбудуться в Українському Інституті Америки, 2 Схід 79-та вул., в неділю 16-го жовтня ц.р., о год. 7-ій вечора. Запрошеним доповідачем буде д-р Самуел Шавелс, шкільний психолог Браєр Армарк дистрикту, який говоритиме на тему: „Важливість етнічного окреслення шкільних дітей і вплив його на здоровий психологічний розвиток". На тих сходинах буде також присутнім Петро Шишка, директор парафіяльної школи св. Духа в Бронксі, завданням якого є зібрати докладні інформації про неточне насвітлення історії та передложення їх до департаменту програм навчання.

Про ближчі інформації слід телефонувати: д-р Ігор Єдлицький ч. (718) 939-8454.

ПОСВЯЧЕНО ЦЕРКВУ СВ. ПОКРОВИ В КОМАНЧІ

Під час посвячення хреста біля церкви.

Команча (Роман С. Голіят). — Паломники з Америки, що брали участь у святкуваннях 1000-ліття Хрищення України в Ченстохові, в понеділок вранці, 12-го вересня ц.р., виїхали автобусом через Краків, Ряшів і по дорозі до Команчі затримались в Ярославі, щоб оглянути старовинну українську церкву, яку із жалюгідного стану українські вірні стараються доповадити до вжитку. Усі паломники зложили свої пожертви на коштовний ремонт, а найбільше з них дав Єпископ Василь Лостен. Вечером ми приїхали до Перемишля, де мали нагоду оглянути пам'ятки княжого города, колишню резиденцію Єпископа Коциловського, будинок Духовної Семінарії і цвинтар, де спочивають наші заслужені діячі.

У вівторок, 13-го вересня, відбулося величаве посвячення новозбудованої української католицької церкви св. Покрови в Команчі. Головним святителем був Архиєпископ Мирослав Марусин, секретар Ватиканської Конгрегації для Східніх Церков, а йому сослужили: Митрополит Стефан Сулик, Єпископ В. Лостен, Єпископ Стефан Москва з Перемишля, о. Патрикий Пащак, ЧСВВ, генеральний вікарій Стемфордської дієцезії, ігумен і парох церкви св. Юра в Нью Йорку, о. крилошанин Роман Набережний з Канади, численне духовенство обох обрядів та монахи й

(Закінчення на стор. 3)

У СВІТІ

ЗА ОСТАННІ 15 РОКІВ у Совєтському Союзі було понад 50 спроб захопити совєтський літак і втекти з [illegible]. У газеті „Труд", що є органом совєтських профспілок, заступник міністра цивільного летунства Міхаїл Тімофєєв заявив, що це намагалися зробити „антинародні, безвідповідальні, кримінальні елементи". Таких спроб було, напевно, значно більше, але про них і про їхню причину совєтські чинники і засоби масової інформації навіть у період горбачовської гласности воліють мовчати.

НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ відчувається брак цукру. Багато цукру зуживають в СССР та сателітних країнах для варення самогонки, головно після наступу уряду на алькоголізм. Крім того понад три мільйони тонн цукру закупила торік Китайська Народна Республіка. А недавно Пекін виміняв неназвану кількість вугілля на 120,000 тонн цукру. Очевидно, зі зростанням запотребування на цукор, ростуть з року в рік і ціни на нього. В СССР також застановляються над раціональним вживанням цукру. Минулого року в Совєтському Союзі від отруєння неочищеним достатньо самогоном померло понад 10,000 осіб. Відносно мало цукру зуживають економічно розвинені країни — ЗСА, Японія, Західня Европа.

СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ НІКОЛИ не приділяв особливої уваги проблемі втікачів. Мало того, що Москва не внесла ні цента для надання допомоги мільйонам нещасних, які залишилися без батьківщини і без даху над головою, СССР не є навіть формальним членом Комісії Організації Об'єднаних Націй у справах втікачів. Західні журналісти у Відні були немало здивовані, коли совєтський амбасадор зустрівся з верховним комісаром ООН у справах втікачів і цікавився можливістю вступу Совєтського Союзу в цю міжнародну організацію. Як виявилося, Москва хоче добитися економічної підтримки Заходу, коли їй доведеться прийняти кілька десятків тисяч афганських колярорантів, які вже тепер побоюються справедливої відплати.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАЇРУ МОБУТУ Сесе Секо і президент Південно-Африканської Республіки Пітер Бота зустрілися в палаці Мобуту, що його він побудував у своєму рідному селі недалеко від кордону з Центрально-Африканською Республікою. Цю зустріч більшість коментарів розцінюють як історичну для обох держав, бо для білого лідера ПАР, який дотримується політики апартеїду, контакти з керівниками країн з чорним населенням покищо не стали звичайним явищем. П. Бота всього третій раз зустрічається з чорними президентами за 10 років свого перебування при владі, при чому ці зустрічі мали місце за останні три тижні. Після двогодинної розмови з Мобуту президент Бота заявив журналістам, що на нього справило враження чудове знання африканських проблем заірським президентом. Він додав, що запросив Мобуту відвідати ПАР з офіційною візитою і це запрошення було прийнято.

ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ НАДІЙШЛО з Тбілісі: там створена нова політична організація — Національ-демократична партія Грузії. Не так давно в Грузії було створене Товариство імени Ілії Чавчавадзе. І ось всього за кілька місяців — нова партія. Завдання нової партії — боротьба за незалежність Грузії, за вихід її зі складу СССР і демократичні перетворення в ній. Національ-демократична партія Грузії не ставить своєю метою боротьби за владу як таку. Її програмна мета — національне визволення і боротьба за плюралізм. Створення національно-визвольної партії в Грузії, яка виросла з Товариства Ілії Чавчавадзе, показує, що глибокий феномен спротиву тоталітаризмові в СССР вступив в нову фазу — політичну боротьбу.

ЗСА допоможуть некомуністичним повстанцям у Камбоджі

Вашингтон. — Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Елен Шоліно, покликуючись на висококопоставлених чинників Державного департаменту, повідомила про намір Адміністрації президента Рональда Регена збільшити обсяг матеріяльної допомоги некомуністичним повстанцям, які виступають проти в'єтнамських окупантів і їх ставленників у Камбоджі.

Мова в даному випадку йде про партизанські формування, які підлягають принцові Нородомові Сіанукові, і про військові частини, вірні колишньому прем'єр-міністрові Сон Санові. Частини Н. Сіанука нараховують до 12,000 бійців, а загони Сон Сана — 5,000.

Головною бойовою силою опозиції залишаються підрозділи так званих „червоних кхмерів", лідер яких Пол Пот встановив у Камбоджі в 1975 році „ідеальний комуністичний режим". Полпотівці, в рядах військових формувань яких продовжує залишатися 30 до 40,000 вояків, повністю знищили державну систему, транспорт, промисловість, зв'язок, школи і медичні установи. За роки правління Пол Пота (1975-1979) були знищені від одного до двох мільйонів камбоджійців.

„Червоні кхмери", судячи з усього, не мають наміру відмовитися від ідеї захоплення влади, і така перспектива викликає серйозну стурбованість Адміністрації Регена і переважної більшости американських законодавців.

„Події в Камбоджі розвиваються досить швидко, — сказав неназваний чинник Державного департаменту. — Можна з дня на день очікувати політичного вирішення проблеми, і ми повинні всякими способами підтримувати некомуністичні сили".

Конгресмен-демократ з Брукліну Стівен Соларз заявив: „Ми не просто політично зацікавлені, але й морально зобов'язані різко збільшити обсяг допомоги антикомуністам".

(Закінчення на стор. 4)

В АМЕРИЦІ

У ДІТРОЙТІ ВЛАСТІ Римо-Католицької Церкви подали до загального відома, що заплановано зліквідувати одну третину з усіх 112 у Дітройській архиєпархії. Таке повідомлення було великою несподіванкою для римо-католиків цієї архиєпархії, які зовсім не були приготовані до таких потягнень церковних властей. Як виявляється, базуючись на розмовах кореспондентів з парафіянами, більшість з них є тої думки, що треба буде протиставитись цьому розпорядженні церковних властей.

АМЕРИКАНСЬКІ УРЯДОВІ чинники заявили кореспондентам засобів масової інформації, що не сподіються жадних змін у американсько-совєтських відносинах з огляду на драстичні зміни, які заіснували в Кремлі. Напавки речник совєтського міністерства закордонних справ Геннадій Герасімов сказав, що „зміни у кремлівській ієрархії можуть тільки позитивно відбутись на американсько-совєтських взаємовідносинах".

ЯПОНСЬКІ КАПІТОЛОВКЛАДНИКИ вкінці добилися і до Галливуду і починають фінансувати продукування фільмів. Одначе на цьому не кінчиться, бо останніми часами японські фінансисти починають купувати вклади різнородних фільмових і телевізійних студій. Сподіються, що в дуже короткому часі вони закуплять і котрусь зі студій.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to Svoboda

Postmaster: Send address changes to:
Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і money orders виставляти на: Svoboda

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Америка знову в космічному просторі

Хоча президент Реґен у своїй минулотижневій промові на Генеральній Асамблеї Організації Об'єднаних Націй у рожевому світлі представив теперішній стан у широкому світі, багато ще води пропливе в усіх ріках, поки запанує мир і лад і поки в усіх країнах настане демократична свобода. Найкращим доказом турбот у тих країнах, якими ми найбільше цікавимося, було несподіване відкликання Шеварднадзе з Америки до Москви на пленум ЦК Компартії. У різних пунктах світу існують ще хронічні бочки пороху, що можуть своїм вибухом запалити новий світовий вогонь, в різних країнах Латинської Америки, Азії й Африки діються щораз перевороти, не минулися бунти і диктатори. Але поруч із цими невтішними явищами існує світ науки, який дбає про поступ людства в усіх ділянках життя: у дальшому розвитку техніки, медицини і культури.

У минулий четвер, 29-го вересня 1988 року, один мільйон людей з усіх кінців Америки між двома океанами наплив до Дослідного Центру ім. Кеннеді на Фльориді, щоб придивитися історичній події в ході дослідів космічного простору. Більшість отих подивугідних патріотів ночувала у своїх автомобілях і жила між надією і тривогою, бож 28-го січня 1986 року кількасот тисяч осіб були свідками жахливої катастрофи космічного корабля „Челленджер". Як відомо від часу отого історичного „Спутніка", коли у жовтні 1957 року випустили його в Совєтському Союзі в космос, розпочалися перегони ЗСА і СССР у дослідах космосу із висиланням туди повітряних кораблів без залоги та із залогами людей. Було вже кількадесят таких летів під різними назвами і різними місіями. Коли в ділянці зброї СССР „наздігнав і перегнав" Америку (чи вкравши тайну продукції атомової і водневої бомби та атомових головок до ракети), то в ділянці техніки Америка наздігнала і перегнала СССР. Могутня ракета типу „Сатурн" вистрілює в безкрайний космічний обшир кабіну з людьми і прерізними інструментами. Америка перегнала СССР, бо першою людиною, яка вступила на Місяць був американський астронавт Армстронґ 18-го травня 1969 року. Але поруч з тріюмфами отих невірогідних, але правдивих експериментів, були і нещастя, а то й трагедії. Як уже згадано, 28-го січня 1986 року космічний корабель „Челленджер", — в кілька секунд після вистрелення його в повітря — просто розлетівся, при чому згинуло сім осіб — шість астронавтів і вчителька, яка їм товаришила. Фахівці твердили, що вони померли не здавши собі навіть справи, що сталося. Центр дослідів космосу НАСА припинив заплянові дальші лети і зосередився на перевірці, чому саме сталася ця страшна катастрофа.

Два з половиною роки тривала ця перевірка, до якої НАСА притягли найкращих у світі техніків з ділянки астронавтики. І це останній лет „Дискавера" кількакратно відкладали, щоб ще щось поправити, щоб виключити можливість повторення катастрофи „Челленджера". Проте зібрані у Кейп Канаверал мільйон осіб-глядачів із запертим віддихом стежили за останніми приготуваннями і за рахуванням від „10" до нулі — коли окутаний під сподом полум'ям маєстатично піднесеться вгору новий космічний корабель, — коли ракета відділиться від кабіни і вона з п'ятьма новими героями всесвіту зникне в безмежних просторах з очей.

Це був новий тріюмф людського духу. Тріюмф цього роду, який не знає перешкод і ступає вперед усупереч усім перешкодам, трагедіям та катастрофам. Бувають страшні катастрофи — незалежні від людей. Вода і вогонь необхідні людині для простого існування. Але вода і вогонь можуть стати трагедією не тільки окремих осіб, але й загином сотень і тисячів невинних істот. А вибух вулкану і землетрус — це причини загину цілих міст — як Помпеї і Геркулянеум, жертви ніби вже вигаслого вулкану Везувія. Щороку над Атлантиком творятяся гураґани, які виривають з корінням дерева і кидають будинками, як сірниками. Це катастрофи незалежні від людей. Але така катастрофа, яка трапилася із „Челленджером", сталася із вини людей, що в своєму поспіху занедбали перевірку кожної найменшої дрібниці у такому складному механізмі, як космічний корабель. Америка знову доказала, що панує над технікою для добра людства.

Володимир Яців

ГОСПОДАРСЬКА КРИЗА В ПОЛЬЩІ

II.

Треба сказати, що прихильники господарської і суспільної політики уряду генерала, мусіли б мати досить сили, щоб виграти із своїми противниками у цій справі. Правдою є, що завданням руху спротиву в країнах східнього бльоку є, розклад соціялістичного табору московського зразка і ослаблення жандарма Середньої і Східньої Европи. Багато чинників вказує на це, що такі можливості починаються, а глибока криза на відтинку господарському і суспільно-політичному, і спроби його оздоровлення реформами, викликають сильну боротьбу на верхах влади в Совєтському Союзі. Треба ствердити, що проти центрального керівництва виступають одверто апаратчики (бюрократи) в поодиноких республіках Совєтського Союзу, а в союзних країнах східнього соціялістичного бльоку, як на Мадярщині, Румунії, в Східній Німеччині поширюється рух спротиву владі.

Польські патріоти з табору „Солідарности" вважають, що зовнішня ситуація може нагло змінитися, а тоді, на їх думку, прийде до народних виступів в Середньо-Східній Европі, як також у поодиноких республіках СССР. На таку ситуацію польське суспільство є приготоване — кажуть польські патріоти з табору підпільної „Солідарности", тому що є шанси на виграну. Вони уважають, що вибух, як такий є можливий, але надії на здобуття заплянованих цілей є малі. Правдоподібно це був би вибух місцевий, без більшого значення, тому що не може мати впливу на зміни в системі.

Визначний польський коментатор Я. Куронь каже, що для руху спротиву в Польщі треба нової концепції організування масового руху для перемін, це значить, боротьби за демократію в підприємствах, в ґмінах, в містах і містечках. На його думку, це єдина шанса на масовий рух і створення структури (системи), яка є конечно потрібна суспільству, на всіх відтинках його життя. Нова стратегія у ніякому випадку не становить пропозиції співпраці з комуністами, або підпорядкування їхній диявольській системі. Це є дальша боротьба плюралістичного суспільства з тоталітаризмом, але іншими методами, яка є проваджена рухом, що прямує до такої демократії, в якій — місце для противника не у в'язниці чи концентраційному таборі, але в парляменті.

На підставі фактів можна твердити, що 1988 рік у Польщі був роком найбільших страйків, які робітництво перепровадило в квітні і травні, як також у серпні, що тривав 18 днів. Ці страйки були наслідками державних реформ так званого другого етапу після програного плебісциту в 1987 році, які уряд старався перепровадити в життя коштом робітничої кляси. Вони закінчились обіцянками представника уряду, міністра внутрішніх справ генерала Чеслава Кішчака, який договорився з представником робітництва Лєхом Валенсою, що всі домагання робітників будуть обговорені на зустрічі в другій половині жовтня цього року, за круглим столом. Треба підкреслити, що в цій зустрічі бере участь представник Церкви, яка є за привернення у правах зліквідованої „Солідарности".

Однак окрім тих всіх проблем, які преживає польський нарід, у зв'язку з постійною господарською кризою, Польська Людова Республіка переходить кризу уряду. Прем'єр-міністер ген. Збіґнєв Мєсснер подався до димісії, разом із своїм кабінетом. Причиною резиґнації, як подають засоби масової інформацій, було впровадження у життя державних реформ, які у своїх наслідках спричинили страйки по всій Польщі. Прем'єр у резиґнаційному слові на соймі сказав, що „уряд втратив довір'я в народі", та що видно різниці поглядів на справи реформ і профспілки „Солідарність" між лібералами, а членами з ортодоксальними поглядами. Цей історичний факт, перший після Другої світової війни може мати великий вплив на зустріч переговорах між урядом, а представниками робітництва, — на висліди, якого очікує польське суспільство.

На підставі фактів можна сказати, що позитивом для суспільства була б присутність в уряді генерала таких членів, які схотіли б використати положення для змін у апараті уряду. Така зміна в уряді могла б причинитися до перепровадження правдивих реформ на відтинку господарському і суспільно-політичному, які є конче потрібні для оздоровлення країни. Однак треба сказати, що в русі опору є активні також радикальні елементи, які пруть до вибуху, не маючи даних про сили номенклятури. Такий прояв суспільного незадоволення — це програ ліберальної політики, яка зміцнила б прихильників твердого курсу, які після пацифікації руху опору на вулицях і підприємствах приступили б до ліквідації спротиву. Наслідком такої політики відродився б рух спротиву в підземеллі, а країна була б у руїні на багато років.

Проти таких наслідків працює тільки один важливий чинник, а це перебудова Ґорбачова, який може стримати польських комуністів від перепровадження неправдивих реформ, — як каже Валенса, — голова підпільної профспілки „Солідарність", і реалізування правдивих реформ на відтинку економічному і суспільно політичному. Таке рішення можна б було перевести в життя, якщоб не було побоювань, що такі зміни не мали впливу на соціялістичні країни Московського зразка в Середньо-Східній Европі, як теж в республіках Совєтського Союзу.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ВІД НУДЯРІВ- ПРОМОВЦІВ І ЗАПОВІДАЧІВ, СОХРАНИ НАС ГОСПОДИ!

Давно не читав я у „Свободі" так добре, а при тому дотепно написаного коментаря, як той „Думки з приводу канадських святкувань, підписаний криптонімом „Сірва". (ч. 175 від 14. IX. ц. р.). Автор бідкається над тим, що іноді витрачаємо багато енергії і коштів на наші „празники-святкування", а успіх псують часто промовці і заповідачі.

Йдеться головно про імпрези, де запрошені гості-чужинці. Президент ЗСА, виступаючи в Конгресі зі звітом про „Стан Унії", звичайно обмежує час тривання того слова до півгодини; а накреслює програму політики на цілий рік у всіх ділянках життя. Інші президентські енунціяції тривають 10-15 хвилин.

А промовці на наших імпрезах говорять звичайно хоч 50 мінут про речі, які слухачам звичайно треба тільки заакцентувати змістовною пригадкою, і занудьжують людей. Відштовхують старших від участи в імпрезах, а що вже говорити про молодь... Прямо розпач з промовцями. Ще поганіше, коли з уваги на чужих гостей, береться дехто зі старшої генерації говорити по-англійськи... Прямо сором! А є молоді, які могли б промовити і змістовно краще і бездоганною мовою.

Промови людям на відповідальних політичних і громадських постах готовлять спеціялісти. Годилось би й нам завести таке, що важливіші промови повинні бути опрацьовувані, чи радше давані для перегляду, відповідним людям, щоб були змістовно добрі. Йдеться теж про час. Увага пересічного слухача в добі телебачення вичерпується після 15-20 мінут. На такий протяг тривання повинні бути розраховані і промови на наших імпрезах. Кожне 60-хвилинне слово можна з успіхом сконденсувати до 15 хвилин. А як оплескувати буде народ такого промовця! Те саме стосується до проповідей у церкві. Говоримо і на Богослуженні, і на імпрезах, як колись у читальнях „Просвіти", або до жінок у церкві (мужчини виходили звичайно „перекурити"), а не до софістикованих уже людей у епоху радіо і телевізії. Годилось би, щоб цей аспект нашого громадського життя поставити під мікроскоп, а нашим репортерам перестати писати про „глибокі змістом", а писати так, як воно є насправді.

Микола Бараболяк

Риверсайд, Ілл.

В. М.

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІЯСПОРИ — МЕТРИКА НАШОГО ПОСЕЛЕННЯ

Кожна спільнота виявляє більшу живучість та динаміку, коли її члени краще один одного знають та тісніше пов'язані між собою. „Пізнання себе", чи то одиниці, чи групи, є одним із важливих стимулів розвитку, самовдосконалення та критичної самооцінки. Пізнати себе, значить, зафіксувати своє минуле, зібрати факти про сучасне, задокументувати багатогранні вияви життя і праці даного суб'єкту. У висліді, ці відомості також сприяють пізнанню нас іншими; людина чи спільнота стають краще відомими серед свого оточення. Їм визнається належне місце, їх шанують і вони можуть бути оціненими за критеріями своїх здобутків, вартости й самобутнього вкладу в культуру й історію, не лише власну, але й ширших спільнот.

Із таких спонук зродилася ідея видати кількатомну „Енциклопедію Української Діяспори". Дотеперішні українськомовні та англомовні „Енциклопедії Українознавства" (ЕУ) порушують проблеми та охоплюють людей, місця і працю української людини поза материком. Але з природи речі, це охоплення діяспори в тих творах може бути лише часткове й обмежене у пропорції до цілого предмету — українознавства. Тому у наших закордонних українознавчих довідниках діяспора займає ледве 20-25 відс. цілости матеріялів.

Редактори й автори ЕУ не могли заходити в деталі і присвятити непропорційно більше місця еміґрації, аніж подіям, людям і речам в Україні. Можливо, що в силу того факту, що ЕУ видавалася поза Україною і зусиллями еміґрації, була певна схильність трактувати еміґрацію щедріше так щодо підбору гасел, як і присвяченого їм місця. Але це не міняє факту, що існує потреба на детальніше потрактування української людини та її здобутків поза Україною. Це може зробити тільки спеціялізована енциклопедія діяспори.

Розумів ці проблеми засновник і головний редактор ЕУ, покійний проф. В. Кубійович. Хоч про проєкт Енциклопедії Української Діяспори (ЕУ-Д) він не раз говорив, проте, не судилося йому за нього взятися. Це роблять його послідовники. Від січня 1988 року дві установи в Америці приступили до цього енциклопедичного проєкту. Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗСА та Фундація Приятелів Енциклопедії Українознавства підписали угоду з проф. В. Маркусем про редаґування шістьох томів ЕУ-Д. Редакція вже почала свою працю в Чикаго, а редактор контактується з багатьма людьми й монтує штаб співробітників у різних країнах.

ЕУ-Д передбачено видати за окремими країнами чи реґіонами (півконтинентами) в залежності від того, чи дана спільнота становить цілість — історичну, географічну чи суспільну. Передбачено такі томи ЕУ-Д: 1 — ЗСА, 2 — Канада, 3 — Південна Америка, 4 — Австралія, Азія, Африка, 5 — Західня Европа, 6 — Східня Европа.

У них в абетковому порядку будуть поміщені географічні назви українського поселення (включно до малих громад чи парафій), біографічні гасла з різних ділянок життя й творчости, назви організацій, установ, дій, пресові органи та речеві статті про українське поселення і їх проблеми. Передбачається між 20 і 25,000 гасел із таких ділянок життя і галузей культурної діяльности нашої понаддвомільйоної спільноти поза батьківщиною, що в деяких випадках (Юґославія) має понад 240 річну історію: географія, демографія і статистика, етнографія і побут, мовознавства, соціологія, економіка, техніка, суспільне життя, Церква і релігія, література, образотворче мистецтво й церковне будівництво, музика, театр і балет, наука, музеї, пам'ятники і заповідники, спорт тощо.

В ЕУ-Д буде на 250-300 відс. більше гасел з діяспори, як це було в абетковій українськомовній ЕУ, що появилася в 10-ох томах. Вони розміром також будуть більші й міститимуть більше даних. Такого збільшеного змісту й числа гасел вимагає й та обставина, що ЕУ — І почала редаґуватися перед 35 роками, а за той час, зокрема для початкових томів (перші літери, редаґовані досить давно), в українській діяспорі постали нові речі й появилися нові люди й діячі, які повинні бути зафіксовані в ЕУ-Д. Завданням редакції та великого кола співробітників буде все це зібрати, відповідно укласти та зробити розумну селекцію гасел і остаточно оформити за вимогами енциклопедично-довідникового змісту і форми. У тому відношенні редакторам і авторам ЕУ-Д повинна служити зразком Енциклопедія Українознавства, що її редаґував проф. Кубійович. Не зважаючи на „вольні і невольні" помилки, недотягнення і прогріхи (які в такого роду творі зрозумілі і майже неминучі), Енциклопедія Українозанавства Кубійовича є твором авторитетним, академічним і об'єктивним. Саме ці вартості просвічуватимуть ініціяторам Енциклопедії Української Діяспори. Чи гасла в ЕУ-Д будуть за змістом кращі, а давні повніші та об'єктивно представлені, залежатиме, очевидно, насамперед від редакторів та авторів. Але цьому може сприяти й ширша громада, окремі співробітники, запрошені автори, або й просто люди доброї волі, що схочуть подати редакції інформації, які існують десь порозкидано чи тільки в архівах і пам'яті небагатьох

(Закінчення на стор. 4)

НЕ ВИСТАВКИ ПРАЦЬ МИСТЦЯ П. АНДРУСІВА, А ВИСТАВКИ ЛІТОГРАФІВ

Для відзначення Тисячоліття Християнства в Україні влаштовуються у нас, здебільшого для англомовної публіки, виставки ікон і історичного мистецтва. Якщо такі виставки є добре підготовані із селективним підбором експонатів, то це дуже важливий спосіб пропаґування визначного ювілею та познайомлення відвідувача таких виставок з нашою культурою. Звичайно, влаштування виставки оригінальних праць вимагає зусилля і часу, на що не кожний може собі дозволити. Тому далеко простіше є обрамувати ряд літографів (кольорових відбиток) з оригіналів покійного мистця Петра Андрусіва. З такими „експонатами" можна навіть влаштовувати так звані „пересувні виставки" з місця на місце без великих коштів і заходів.

На великий жаль такі виставки не приносять великої користі і їх зовсім не можна називати „мистецькими", навіть тоді коли такі літографи є „по-мистецьки" обрамовані, як говорилось в одній із рецензій на виставку. Мова тут була про кольорові відбитки із оригіналів покійного мистця з призначенням для стінного календаря (до речі добре зробленого), але, на жаль, це не є гідне для відзначення такої вагомої події і тим самим не є жадною пошаною для такого непересічного мистця, як Петро Адрусів.

Коли йдеться про виставки по університетах, то тут треба далеко більшої уваги, як кольорові репродукції. Оригінали зі спадщини св. п. Петра Андрусіва можна доволі легко випозичити. Кожний власник історичної картини св. п. Андрусіва набував картину із зрозумінням, що не буде противитися (звичайно у важливих випадках) випозиченню картини на короткотривалу виставку, бо цього все бажав собі покійний Андрусів. Розуміється, випозичення картини може власник дозволити за попереднім домовленням і забезпеченням відповідним транспортом. Коли йдеться про грошове запезпечення картини, то кожний університет таким забезпеченням диспонує і то на поважні суми. До того слід додати, що Наталія Андрусів радо служить порадами й інформаціями, про що я мав нагоду переконатись.

Богдан Титла

Ню Йорк

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки й огляди, повинні присилати до редакції „Свободи" разом із двома примірниками даного твору також і адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Слава Рубель

РИМ — ТИРОЛЬ

II.

Автобус з готелю виїхав о год. 8-ій, але Богданка, Евген і я вже після 7-ої години поїхали таксівкою, щоб зайняти місця для пластунів. У кіоску ми купили „Осерваторе Романо", де є обширні статті з вчорашнього дня, і ми стали в черзі за священиками. Тут треба було перейти контролю. Відтак ми приспішили крок і пішли в напрямі, куди нас впорядники спрямували. Наші сині квитки були в бічній частині базиліки, навпроти престолу, тому треба було поспішати і йти довкола, бо таких як ми було вже багато. У базиліці св. Петра було ряд перегородок і одну ми зайняли. Втримати ці місця не було легко, бо хто приходив, той бажав мати місце. Перед нами, наліво вже сиділа група українців з Польщі, як вони це зробили — це загадка, бо в черзі ми були перші. До них ще доходили поодинокі особи. Раптом я почула: „Пані гарцерка, так? Ну, то цалує в рончкі. Чувай". От, так то знайомимося з нашими братами.

Заки почалася Служба Божа, наша перегородка була заповнена пластунами в одностроях. Між нами були голови КПСтаршини: Віктор Агрес з Аргентини, Марта М'ялковська з Німеччини, та представники Люба Цюра Австралія, Юля Войтович Канада, а від ГПРади Юрій Ференцевич і автор цієї статті. Пластуни без одностроїв, яких було багато, сиділи окремо. Ми зиркали на годинник і нетерпеливо очікували початку.

Нарешті бурхливі оплески, і в білій митрі ввійшов Папа і разом з нашими Владиками підійшов до престолу. Божественну Літургію в українському обряді служив Папа Іван Павло II разом з усією Ієрархією Української Католицької Церкви в присутності патріярхів, кардиналів, членів дипломатичного корпусу, визначних міжнародних достойників, священства, жіночих і чоловічих монаших чинів та українських і інших прочан. Проповідь Папи українською мовою нас зовсім розброїла. Чудовий хор нісся по базиліці, немов би самі ангели співали, а ми з радости не знали чи плакати, чи тішитися.

Після Служби Божої Папа появився на балконі: „Нєх бендзє похвальони"; відповіді не було, можливо ніхто на це небув приготований. Тоді, „Слава Ісусу Христу!" Знову теплі слова, благословення всіх присутніх та наших братів на рідних землях.

День закінчився ювілейним концертом в залі Папи Павла VI у Ватикані. Такий чудовий виступ ледве чи зможемо ще раз побачити, а тоді кінцеве слово Папи, знімка з хористами і дітьми і наші святкування почали добігати до кінця.

Папа неоднократно підкреслив, що „я ваш брат по крові", бо дійсно хто інший, як близька нам людина могла стільки часу посвятити для нас. Він не був з нами як офіційна особа, яка з обов'язку бере участь, але всі відчували, що Папа з нами цілою душею. Тому у багатьох залишилася не тільки велика пошана, але передусім вдячність і любов. Він спільно з нами просив Бога, щоб дав волю нашому народові, нашій Церкві, та не завагався показати світові, що він з нами, що йому наші терпіння не чужі. Його постать ввечері у вікні багатьом залишиться назавжди незабутнім спомином.

Святкування в Римі перевищили наші сподівання. Маєстатично, культурно і гарно було все заплянована. І ми були б піднесеному дусі.

Пережиті радісні моменти залишаються в кожного з нас, немов скарбниця, з якої будемо черпати наші надії про краще завтра нашої Церкви і нашого народу.

Нашу поїздку можна поділити на дві частини — перша це релігійні святкування у Римі, а друга едукаційно-крайознавча. Це в перше я була в Римі, тому не зважаючи на горяч, я хотіла побачити якнайбільше. У Римі майже кожна вулиця — це історія, але туристам показують хоч цікаві, але „оклепані" місця, а все це робиться в поспіху, але і при такому темпі можна багато скористати і побачити, якщо ви не заінтересовані в закупах. Щоб дійсно побачити Рим, а головно ті, хто цікавиться історією, культурою і архітектурою, то треба довше тут побути, мати необмежений час, бо тоді можна знайти і побачити дуже цікаві речі.

Перед виїздом до Риму я прочитала книжку „Українськими слідами по Римі і Італії", д-р Дарії Маркусь. Мені здавалося, що ми будемо мати нагоду бодай частинно побачити українські надбання, хоч тепер бачу, що при такій масі народу, ледве чи можна було б скористати та познайомитися з усім, як слід.

Оглядаючи Рим і околицю ми часто преїжджали попри високі мури Ватикану, найменшої самостійної країни. У Ватикані знаходиться базиліка св. Петра, папська палата, бюра і ватиканський музей. Базиліка є збудована на місці, де похований апостол св. Петро. Тут є також вівтар св. Василія Великого, а в скляній крипті спочивають мощі священномученика Йосафата, вівтар якого є прикрашений вишиваним рушником та пропам'ятною таблицею з нагоди 1000-ліття. Базиліка, перед якою є велика площа св. Петра, є у барокковому стилі.

Сам Ватикан є положений на горбку між рікою Тибер і периферіями Риму. Недалеко Базиліки знаходиться Систинська каплиця, в якій збереглися тільки оригінальні фрески, які представляють життя Мойсея і Христа; та підлога каплиці покрита різнокольоровим камінням (мармуром). Стеля і головна стіна розмальовані Мікельанджельо. Одною зі славних його статуй — постать Мойсея, св. Петра в кайданах, (яка знаходиться в церкві св. Петра в кайданах). Очевидно оглянули ми Кольосеум та руїни коло Тиволі, положене на горбку, подібно, як Толедо в Еспанії. Переїджали ми попри Монте Касіно, оспіваний в пісні „Червоні маки", де також згинуло багато українських вояків.

Продовження буде.

У ВАШІНҐТОНІ 7-9-го ЖОВТНЯ: ВИМАГАЙМО ЛЕҐАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ В УКРАЇНІ!

Посвячено...

(Закінчення зі стор. 1)

монахині, представники влади й вірні обох обрядів, яких було коло 1,500 осіб, що прибули навіть з далековіддалених місцевостей Польщі, і паломники з Америки і Канади. Цю нову дерев'яну церкву збудували мешканці Команчі на руїнах старої. Вона становить пам'ятку Тисячоліття Хрищення України.

На фронтовій стіні цієї церкви вмуровано таблицю зі зображенням апостолів України, свв. Ольги і Володимира, які тримають у руках зразок Софійського собору в Києві.

Прибулого Владику з Риму місцеві миряни привітали хлібом і сіллю. Представниця жіноцтва пригадала Владиці, що тамошнє населення тримає в пам'яті грізні часи Другої світової війни.

Парох цієї церкви, о. митрат Теодор Майкович, говорячи про будову церкви підкреслив, що проєкт будови підтримував латинський Єпископ Перемишля Ігнац Токарчук, дієцезальна курія — присутній на цьому святі її канцлер Здзіслав Майхрем, як також, парох Команчі, о. Болеслав Бурек.

У своїй проповіді Єпископ Москва, між іншим, сказав, що кожна нова церква є збагаченням землі, на якій її будують. У відповідь на привітання Архиєпископ Марусин звернув увагу, що минуле пройшло і не поверне. Пам'ятаючи про пережите, ми маємо дивитися перед себе і творити кращу будучність, сперту на любові й мирі. Він пригадав часи польсько-українського співжиття, за панування династії Пястів і Ягайлонів, аж пізніше окупанти посіяли між нашим народом незгоду, яка вийшла на некористь для обох народів.

При співі „Вітай між нами" Владика Марусин разом зі служителями ввійшов до середини церкви й почав святити престіл за царськими воротами, а відтак внутрішні стіни церкви. Після свячення відбулася процесія довкола церкви, не зважаючи на густий дощ.

Після Служби Божої Владика марусин передав благословення від Папи Івана Павла II і виголосив зворушливу проповідь, пригадуючи події з Другої світової війни. Він згадав, що з Митрополитом Суликом відвідав родинне село Митрополита Балтицю, але він не віднайшов своєї родинної хати, бо все в руїні. Архиєпископ Марусин згадав також про ті часи, як він молодим хлопцем мандрував по Лемківщині тому 40 років, але в той час вона не була такою, як він її бачить тепер. Він і Владика Сулик ночували в хаті, де колись заслали Кардинала Вишинського. Він висловив признання вірним УКЦеркви, що вони зберегли свою віру, обряд і звичаї. Звертаючись до молоді й наймолодших, він просив їх, щоб вони перейняли спадщину й передали її слідуючим поколінням. Він говорив про великий вклад Католицької Церкви Руси в християнську духовність, починаючи від св. Ольги, св. Володимира й св. Іларіона, визначного письменника й теолога. Нав'язуючи до світлих святкувань Тиячоліття Хрищення України на Ясній горі в Ченстохові. Він пригадав присутнім, що чудотворна ікона Божої Матері з Єрусалиму через Царгород, Полоцьк і княжий город Белз дісталася аж на Ясну Гору.

При кінці Літургії відспівано многоліттєвіє Папі Іванові Павлові II, Кардиналові Любачівському, Архиєпископові Марусинові, присутнім єпископам, отцям, монахам і монахиням та мирянам. Відтак святителі перейшли перед церкву, де посвятили при дорозі дерев'яний хрест, на якому є напис „1000-ліття Хрищення України 988-1988".

Іван і Юліянна Оленичі, представники Т-ва Об'єднання Лемків Канади зложили на будову цієї церкви 4,000 долярів. Вони залишилися на довше в Команчі, щоб оглянути деякі місцевості, в яких треба поправити занедбані придорожні й цвинтарні хрести.

Після Служби Божої відбулося прийняття у новозбудованій залі під церквою.

Між паломниками були люди, які під час Другої світової війни переїжджали через Команчу, ночували в стодолах, деякі з яких ще до сьогодні стоять.

Святителі церкви (зліва): Владики В. Лостен, М. Марусин і С. Сулик.

ЗВЕРНЕННЯ
КРАЙОВОГО КОМІТЕТУ ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИСТИЯНСТВА В УКРАЇНІ

Крайовий Комітет Тисячоліття Християнства в Україні потребує вашої негайної фінансової підтримки.

Крайовий Комітет не є пов'язаний з іншими комітетами, які може подібно називаються і також збирають пожертви на свої акції у зв'язку із 1000-літтям Християнства України.

Якщо хтось вже склав свою пожертву на місцевий комітет для відзначення цього ювілею, чи на Гарвардський Проєкт 1000-ліття, Крайовий Комітет з цієї пожертви не буде користати, бо вона вплинула до фондів інших організацій.

Крайовий Комітет Тисячоліття в Україні закінчує всі приготування до триденних крайових святкувань у Вашінґтоні у днях 7-го, 8-го і 9-го жовтня ц. р., та звертається до щедрої української громади з проханням про конечну і скору фінансову підтримку, так своїми пожертвами, як і закупом квитків на всі три концерти.

Крайовий Комітет потребує суму 140,000 дол. Впродовж вересня, ц. р. вплинула до каси Комітету сума 47.000.00 дол. Найбільше одержано грошей з продажі квитків на концерти і з продажі жетонів.

Між пожертвами були такі більші суми:

Перший Український Щадничий Банк „Певність", Чикаґо, Ілл.	$5,000.00
Федеральна Кредитова Кооператива „Самопоміч", Джерзі Ситі, Н. Дж.	1,000.00
Марія Андрусяк в пам'ять мужа д-ра Іллі Андрусяка	1,000.00
Головна Управа СУМА, Ню Йорк	500.00
Олександер Ґереґа, Сан Дієґо, Кал.	500.00
Громадський Комітет 1000-ліття, Ютика, Н. Й.	250.00
Д-р Володимир Омельський, Ґрін Брук, Ню Джерзі	200.00
Д-р Василь Вереш, Йонкерс, Н. Й.	200.00
Мирослав Пастушенко, Вудгевен, Ню Йорк	100.00

Пожертви збираються через ЗУАДК і вони є звільнені від уподаткування.

Чеки проситься виставляти на: UUARC, Inc. Millennium of Christianity in Ukraine Fund **та висилати на адресу:** 1319 W. Lindley Avenue, Philadelphia, Pa. 19141.

Крайовий Комітет просить всі українські організації та поодиноких громадян допомогти йому у його праці.

Український Музичний Інститут Америки, Інк.
Відділ в Ню Йорку
має шану запросити Українську Громаду на

МУЗИЧНИЙ ВЕЧІР
АЛЮМНІВ УМІ і УЧНІВ УМІ
КОНЦЕРТОВОЇ КЛЯСИ СОЛЬОСПІВУ

який відбудеться

в суботу, **15-го жовтня 1988 р. в 7-ій год. веч.**
в Українському Інституті Америки
2 E. 79-та вул. в Ню Йорку, Н. Й.

ВИКОНАВЦІ

МАРТА АЄРБЕ — фортепіян
Д-р МАРТА МАЧАЙ — фортепіян
АНІТА АЄРБЕ — скрипка
ОЛЕСЬ КУЗИШИН — вокаліст
МАРІЯ ВОЛЯНСЬКА — сопрано
ОКСАНА ХАРУК — сопрано

Музичний акомпаньямент —
СОНЯ ШЕРЕҐ, МАРТА АЄРБЕ

В програмі клясичні та популярні твори українських і світових композиторів

ЗАПРОШЕННЯ **ЗАПРОШЕННЯ**

АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПАМ'ЯТНИКА-МАВЗОЛЕЮ

запрошує Вас та вірних

взяти участь у посвяченні вже закінчених чотирьох секцій (A.B.C.Д.) першого яруса північного крила мавзолею.

Відбудеться посвячення також вестибулю головного входу, присвяченого 1000-літтю хрищення Київської Русі.

Після посвячення відбудеться ПАНАХИДА по українському духовенству, яке загинуло за волю БАТЬКІВЩИНИ та ХРИСТИЯНСЬКУ ВІРУ.

Ці відправи відбудуться
у неділю, 13-го листопада ц. р., о 4-ій годині після полудня

4111 Pennsylvania Avenue, S.E. Washington (Suitland), MD, 20746
(301) 568-0630

Правдоподібно, Ви відвідаєте Вашінгтон з нагоди:
7, 8, 9 жовтня — масового святкування у Вашінґтоні 1000-ліття хрищення Київської Русі.

13 листопада — У національному катедральному соборі Непорочного Зачаття у Вашінґтоні — духовенство Філядельфійської епархії відправить для Конференції католицьких єпископів Сполучених Штатів Америки урочисту Літургію з нагоди відзначення 1000-ліття хрищення Київської Русі.

Ми щиро радимо Вам, крім того, оглянути ще в стадії будови Український національний пам'ятник-мавзолей і біля нього — Український національний цвинтар. А також взяти участь у посвяченні вже готової частини мавзолею. Після Богослуження буде запропонована легка закуска з напитками.

Від Українського Католицького Краєвого Собору буде забезпечено безкоштовний транспорт. Шукайте автобуси чи автомашини, відзначені нашою емблемою.

Можна безкоштовно замовити автомашину з Вашого готелю за 48 год. заздалегідь.

Тел.: (301) 568-0630 від 10- рано до 3 по полудні

Осередок Праці НТШ у Вашінґтоні пом'янув св. п. о. проф. д-ра М. Войнара

У п'ятницю, 9-го вересня ц.р. члени управи Осередку Праці НТШ у Вашінґтоні зійшлись в помешканні голови Осередку д-ра Іляріона Калиневича, щоб віддати шану і пом'янути св. п. о. Мелетія Войнара, колишнього заступника голови цієї інституції і при цій нагоді намітити плян праці на біжучий семестер. Крім управи, на сходини прибули колишні голови Осередку д-р Юрій Старосольський і д-р Теодор Залуцький.

Отець Мелетій Войнар, ЧСВВ, який помер 22-го липня ц.р. в обителі Отців Василіян в Ґленкові, на Лонґ Айленді, був одним із перших членів Осередку, заступником голови став в 1967 році і на тому пості пробув аж до 1975 року, себто до часу свого виїзду з Вашінгтону. Покійний був професором канонічного права у католицькому університеті у Вашінгтоні. Брав активну участь в житті української громади столиці. Як науковець, був автором кількох книжок, багатьох статтей на теологічні і громадські теми, співпрацівником Української Енциклопедії, добрим проповідником і місіонарем. Був членом Ради для підготови Другого Ватиканського собору, членом Українського Історичного Т-ва та дійсним членом НТШ.

Про Осередок Праці НТШ у Вашінгтоні покійний написав довшу статтю, яку помістила „Свобода" 27-го березня 1973 року. У статті подана історія і науково-громадська діяльність Осередку. Ця розвідка становить поважний вклад в історію інституції. Короткий перебіг життя і заслуг о. Мелетія подав Іляріон Калиневич, а присутні своїми споминами про покійного доповнили його доповідь. Однохвилинною мовчанкою присутні віддали шану і пом'янули свого колишнього заслуженого члена.

Друга частина сходин була присвячена плянуванню діяльности Осередку на біжучий семестер. Вирішено зорганізувати і спонзорувати зустріч громадянства з представниками Т-ва Українських бібліотекарів Америки, яка мала б відбутися в січні наступного року. Для більшого зацікавлення громадянства вирішено запросити з рефератом на актуальні теми, якусь визначну позамісцеву особу. Плянується відбути з Вашінгтонською групою УВАН традиційну Шевченківську конференцію. Докладні речинці згаданих імпрез мали б ще бути узгіднені і всі подробиці опрацьовані. Імпрезового референта Осередку мґра Богдана Ясінського уповноважено займатися цими справами.

Товариською гутіркою і перекускою закінчено ці перші в сезоні сходини Вашінгтонського ОП НТШ.

Іляріон Калиневич

У ШОСТУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
нашого Найдорожчого
СИНА й БРАТА

бл. п.

Любомира-Михайла Лампіка

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА

буде відправлена

в суботу, 8-го жовтня 1988 р. о год. 9-ій ранку
в церкві св. Івана Хрестителя в Гантері, Н. Й.

Приятелів і Знайомих просимо згадати Покійного в своїх молитвах.

РОДИНА

З глибоким сумом повідомляємо, що увійшов у Вічність
дня 2-го жовтня 1988 р. на 78-му році життя
наш Найдорожчий і Улюблений ЧОЛОВІК, ТАТО і ДІДО
МҐР ПРАВ і КОЛИШНІЙ НАЧАЛЬНИК УРЯДУ СКАРБОВОГО В СЯНОЦІ

бл. п.

СТЕПАН ДОМАРАДЗЬКИЙ

ПАНАХИДА у вівторок, 4-го жовтня 1988 р. о год. 7.30 веч. в похоронному заведенні Burnadz Memorial Home, 371 Lakeview Avenue, Clifton, N.J., тел.: (201) 772-1880.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ у середу, 5-го жовтня 1988 р. о год. 8:30 рано СЛУЖБА БОЖА о год. 9-ій ранком у церкві св. о. Миколая, 216 President St., Passaic, **а опісля на цвинтарі** Hamptonburg, N.Y

У невимовному смутку:
дружина — ОЛЯ
сини — БОГДАН
РОМАН з дружиною ЕВГЕНІЄЮ
і з синами МАРКОМ і АДАМОМ
дочка — МАРУСЯ

З КОНТРОЛЬНОЇ СТАНЦІЇ в Гюстоні, Тексас, речники Крайового управління і дослідження простору заявили, що полет міжпростірної ракети відбувся без жадних пригод. Залога корабля виконала всі свої доручення згідно з детально запланованою програмою, пробувши в просторі від четверга, 29-го вересня ц.р., до понеділка 3-го жовтня ц.р. Астронавти відбули у просторі святочне віддання пошани тим своїм сімом попередникам з ракети „Челенджер", що загинули у її вибуху 28-го січня 1986 року.

Ю. КИТАСТИЙ В БУЕНОС АЙРЕСІ

Десятого серпня ц.р. прибув до нас Юліян Китастий, визначний бандурист-віртуоз, щоб передати нашому молодому поколінню свої знання та любов до української музики й пісні.

Курси почалися 11-го серпня і тривали до 19-го включно, учні були так захоплені і зацікавлені наукою, що від ранніх годин до пізнього вечора не опускали залі Т-ва „Просвіти" Лявал жоль, де відбувалися курси, тільки короткою перервою на обід був відпочинок.

У навчаннях брало участь 20 учнів, 12 початківців, від 6 до 11 років, крім того є ще в нас четверо маленьких учнів у віці від 4 до 6 років, які не мають власних бандур, але привчаються і співають, а при найменшій нагоді беруть бандуру в руки і вже вивчили „Лисичку".

Існує в нашій школі група заавансованих учнів, що є нашою гордістю — це наш надійний октет. Юліян передавав своє знання гри на бандурі, а учні уважно слухали і старалися засвоїти собі високу техніку кобзарського мистецтва. Навчання не обмежувалося тільки до гри на бандурі, наш Юліян давав також практичні лекції співу, чого нам так бракувало. Під час семиденного навчання приготовлялося репертуар на спільний концерт учнів зі своїм „професором", що мало місце в залі Т-ва „Просвіти" Вільде.

Після тижневого навчання прийшов час виступити на сцені. Дорогу показав нам Юліян Китастий, даючи свій сольо-концерт в суботу 20-го серпня в Пластовій домівці.

В своєму репертуарі передав Юліян пластовій родині козацькі думи, старовинні побутові та веселі гумористичні пісні, виконуючи свій концерт на двох бандурах, сучасній і старинній козацькій, та на двох різних сопілках. Добірна пластова публіка вітала нашого дорогого віртуоза гарячими невтихаючими оплесками. Надзвичайно обдарували його оплесками за козацькі думи, а коли виконав думу про „Вдову і трьох синів", оваціям не було кінця.

Юліян Китастий проводить курс гри на бандурі.

Кінцевий концерт у повному складі. Посередині — Юліян Китастий.

Захоплено слухала публіка чарівні мелодії Верховини, які виконав Юліян на своїй сопілці, принісши незабутні спомини з коханих Карпат. Гості нагородили його рясними оплесками, встаючи з місць.

Наступного дня, в неділю 21-го серпня в залі Т-ва „Просвіта" Вільде відбувся наш кінцевий концерт у повному складі. Слід відзначити, що на залі був присутній запрошений почесний гість заступник посадника міста Авежаниди Нестор Сіябатоні.

Першу частину концерту виконав сольо наш гість Юліян з обширною програмою свого репертуару — козацьких дум, побутових та веселих пісень.

У другій частині виступала наша школа у повному складі.

На закінчення учні нашої школи зложили на руки дорогого гостя маленький подарунок в подяку за його труди і відданість нашій молоді на полі кобзарського мистецтва.

У понеділок, 22-го серпня Юліян залишив Буенос Айрес і виїхав до Місіонес в місто Апостолис і Обера, щоб продовжувати навчання гри на бандурі, беручи зі собою до помочі бандуриста Юрка Сиништого.

Марта

СТОРОЖІ
БАТУРИН 1988
СТ. МОНТРЕАЛ
ВОЛОДИМИРСЬКОЇ СЛАВИ

ЗСА...

(Закінчення зі стор. 1)

З більшим чи меншим ентузіязмом про небажання повороту до влади „червоних кхмерів" заявили представники СССР і Китаю. Щодо комуністичного Китаю, то це особливо важливо, бо Пол Пот в економічному і військовому відношенні завжди залежав від допомоги Пекіну.

Виступаючи в ООН, міністер закордонних справ Китаю **Джан Джічень заявив, що уряд його країни** виступає за ліквідацію сепаратних командувань у Камбоджі і за створення загальнонаціональної армії, до складу якої повинні увійти „червоні кхмери", прихильники Сіанука і Сон Сана, а також урядові частини нинішнього пномпенського режиму.

Матеріяльна допомога З'єднаних Стейтів некомуністичним групам у Камбоджі становила торік 3.5 мільйона долярів. Новий законопроєкт передбачає виділення 10.5 міль. дол. в цьому році і до 15 **міль. у наступному.**

Замість...

(Закінчення зі стор. 1)

мешканці Степанакерту не могли покидати своїх помешкань, без окремого дозволу військової командатури.

Також минулого тижня наступив був зудар між вірменами й азербайджанцями, у висліді чого одна особа загинула, а 48 були поранені. Вірмени і азербайджанці не дуже люблять дотримуватись „комендантського часу", тому вони його дуже часто порушували і за 48 годин міліція і спеціяльні частини КҐБ заарештували аж 600 осіб, — заявив Ігнатов, додавши, що, мовляв, тепер ситуація починає поправлятися і тому вийнятковий стан у цих двох республіках буде відкликаний.

І дійсно, пресове агентство Ройтерса в окремому повідомленні з Москви інформує, що міністерство внутрішніх справ наказало відтягнути з південних республік більшість спеціяльних військ КҐБ. Частинно їх замінено відділами міліції стягненої з кількох місцевостей СССР. Робітничі страйки на 20-ох фабриках продовжуються, але і тут ситуація поправляється, робітники повертаються до праці.

Ігнатов підтвердив, що працівники державної служби безпеки наказали громадянам в Нагірному Карабаху здати на станиці міліції усю зброю, яку вони посідають. Не всі здали добровільно, прийшлось від багатьох відбирати силою, арештувати за порушення закону. Ігнатов був не задоволений, денервувався коли кореспонденти запитували його чи потрібно було вводити воєнний стан у Вірменській і Азербайджанській ССР. „В нас такого немає. Наша конституція не дозволяє вводити воєнного стану у мирний час. Все, що ми зробили це обмежили рухи громадян в поодиноких місцевостях, щоб не допустити до взаїмної різанини", — заявив совєтський представник. Кажучи це, він формально обвинуватив карабахське об'єднання „Крунк" за створення атмосфери антагонізму, розпалювання ненависти між поодинокими національностевими групами. На його думку, лідери цього неофіційного комітету закликали до нападів на членів компартії, прокуратури, а навіть міліціонерів у Степанакерті, заохочували громадян до участи в демонстраціях і поширювали неправдиві інформації про зудари між вірменами і азербайджанцями.

Центральна совєтська телевізія „Врем'я" почала показувати серію фільмів з цих двох республік, „мирні" вулиці, „спокійних" громадян, шкільну молодь, пенсіонарів в парках тощо. Але 15-тисячну армію міліції таки вислали до Нагірного Карабаху, побоюючись мабуть за життя партійних лідерів, в першу чергу росіян, які займають в кожній республіці керівні пости, — кажуть спостерігачі.

Енциклопедія...

(Закінчення зі стор. 2)

одиниць і до яких доступ редакції не завжди відкритий.

Багато речей може зафіксувати ще наше покоління і так зберегти й збагатити нашу колективну пам'ять. Але за п'ять-десять років це буде важче, як і сьогодні чимало інформацій і фактів забрала з собою та генерація, що відійшла за останні 25 років. Величезне значення для редакції, як джерела інформації, матимуть видання, газети, альманахи, календарі, спогади, шематизми, альбоми (з ілюстраціями), якими редакції треба буде користуватись. Зокрема цінними є некрологи чи біографічні статті, міщені з нагоди ювілеїв наших діячів. Усе це придається і все це колективно можна призбирати.

Тому редакція очікує всесторонньої допомоги і підтримки від усіх зацікавлених. Для кореспонденції подаємо нову адресу редакції: Encyclopedia of Ukrainian Diaspora 2247 West Chicago Ave Chicago, Ill. 60622 — U. S. A.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 16-го ЖОВТНЯ 1988 р.

Рочестер, Н. Й. Збори 217-го Відд. УНС о год. 2-ій по пол. у приміщенні церкви св. Йосафата. Проситься членів прийти на збори і вирівняти свої залеглі вкладки. Секретар буде збирати вкладки від год. 1:30 по пол. і півгодини по зборах. Не буде збирати під час зборів. — С. Приймак, секр.

Парма, Огайо. Місячні збори Т-ва ім. Івана Франка 334 Відд. УНС, о год. 12:30 по пол. в домі фінансового секретаря при 3324 Торрінгтон вул. в Пармі. Проситься членів прибути і **вирівняти залеглі вкладки. — Б. Задорецький, рек. секр.**